

Sunčane elektrane nakon 2025. godine

ŠTO DONOSE NOVA PRAVILA I KAKO SE PRIPREMITI?

Ivan Zoković
Cola

Nedavno je Pokret otoka u sklopu projekta ETO RENEW organizirao 'online' dijalog na temu zakonskih izmjena u području obnovljivih izvora energije. Pri tome se okupilo više od 200 prijavljenih sudionika, od čega ih je više od 150 aktivno sudjelovalo u raspravi. U fokusu su bile izmjene i dopune Zakona o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji, posebice u kontekstu novog obračunskog modela za sunčane elektrane koji stupa na snagu 1. siječnja 2026. godine.

Potkraj ožujka završilo je javno savjetovanje o Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obnovljivim izvori-

ma energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji. Taj Nacrt donosi redefiniranje pravila koja se odnose na vlastitu potrošnju proizvod-

“ *Novi model od 1. siječnja 2026. godine praktički smanjuje ekonomsku isplativost kućnih sunčanih elektrana.* ”

nog postrojenja i samoopskrbu električnom energijom. Što to znači za vlasnike sunčanih elektrana ili za one koje to žele postati?

RAZLOZI ZA IZMJENU ZAKONA

Hrvatska je u sklopu Nacionalnog plana oporavka i otpornosti (NPOO) osigurala dvogodišnju odgodu primjene određenih odredbi europskog zakonodavstva koje se odnose na tržište električne energije. Konkretno, odredbe koje reguliraju status kupaca u samoopskrbi i njihovu privilegiju neplaćanja mrežnih naknada i ostalih davanja pri preuzimanju električne energije iz mreže bit će odgođene do 31. prosinca 2025. godine.

Taj prijelazni period omogućio je Ministarstvu gospodarstva da do 31. ožujka izradi novi sustav vlastite potrošnje proizvodnog postrojenja i samoopskrbe, što je obveza predviđena u okviru komponente C7.1. 'Energetika i održivi promet', mjere C1.2.R1 'Dekarbonizacija energetskog sektora' i pokazatelja #37a. Primjena novog sustava započet će 1. siječnja 2026. godine.

Naravno, na izmjene se uvijek može gledati na dva načina: pesimistični ili optimistični.

Krenimo s prvim...

UVOĐENJE MREŽNIH NAKNADA ZA SAMOOPSKRBU

Korisnici koji imaju sunčanu elektranu za samoopskrbu više neće biti oslobođeni plaćanja naknada za korištenje mreže pri preuzimanju električne energije iz mreže.

Jedna od najproblematičnijih izmjena je ukidanje modela 'netiranja energije' koji je do sada omogućavao da se proizvedena i preuzeta energija međusobno obračunavaju (kW h za kW h unutar istog tarifnog modela). Novi model od 1. siječnja 2026. godine praktički smanjuje ekonomsku isplativost kućnih sunčanih elektrana na sljedeći način:

- građani će plaćati mrežarinu na svu preuzetu energiju, bez obzira na to koliko su sami proizveli, što znači dodatni trošak koji ranije nije postojao
- cijena otkupa viška energije predane u mrežu smanjuje se novom formulom, što znači da će građani za svoju električnu energiju dobivati još manje novca
- što više energije predate u mrežu, to ćete je prodavati po nižoj cijeni, tj. ako proizvodite više nego što trošite, bit ćete još na neki način penalizirani.

“ Najvažnija pozitivna promjena u Zakonu odnosi se na energetske zajednice obnovljivih izvora energije. ”

Te izmjene ne samo što smanjuju isplativost ulaganja u sunčane elektrane za kućanstva za oko 20%, nego građanima praktično onemogućavaju da svoju proizvodnju energije koriste na način koji im odgovara. Umjesto da se nagrađuje lokalna proizvodnja i potrošnja, građani se sve više guraju u položaj pasivnih potrošača energije iz mreže.

Ipak, kako sve u životu ima dobru i lošu stranu, tako i na ove izmjene možemo gledati i optimistično...

NOVI IZAZOVI, ALI I PRILIKE ZA GRAĐANSKU ENERGIJU

Iako novi model obračuna električne energije za samoopskrbu donosi izazove, on istovremeno otvara vrata inovativnim rješenjima, poput razvoja energetskih zajednica obnovljivih izvora energije (ZOE).

Iako se ukida dosadašnji sustav 'netiranja energije', što znači da će građani plaćati mrežarinu na svu preuzetu energiju, to može potaknuti razvoj novih, pametnijih modela potrošnje i proizvodnje.

Kao prvo, postavlja se veći fokus na optimiranje vlastite potrošnje. Građani sada imaju dodatni poticaj da prilagode svoju potrošnju u skladu s proizvodnjom sunčane elektrane. Ugradnja baterijskih sustava za pohranu energije postaje sve isplativija, omogućavajući korištenje vlastite energije u večernjim satima, umjesto preuzimanja iz mreže.

Tu su i dinamičniji tržišni modeli. Očekuje se da će neki opskrbljivači ponuditi po-

“ Uz sve veći pad cijena solarne opreme i rastuću svijest o važnosti lokalne energetske neovisnosti, budućnost obnovljivih izvora u Hrvatskoj i dalje ostaje svijetla. “

voljnije modele otkupa energije, a građani će moći birati između različitih opcija, ovisno o svojim potrebama i potrošačkim navikama.

Iako se financijska isplativost ulaganja u sunčane elektrane može smanjiti u odnosu na dosadašnji model, dugoročno gledano, ulaganje u vlastitu proizvodnju energije i dalje je isplativo, pogotovo uz trend snižavanja cijena opreme i sve veću mogućnost korištenja baterijskih sustava.

ZAJEDNICE OBNOVLJIVE ENERGIJE - RJEŠENJE ZA PRAVEDNIJI I ISPLATIVIJI ENERGETSKI MODEL

Najvažnija pozitivna promjena u Zakonu odnosi se na energetske zajednice obnovljivih izvora energije (ZOE), koje sada imaju jasnije definirane pravne okvire. Taj model omogućava građanima da se udružuju i zajednički proizvode, dijele i koriste energiju, čime se snižavaju troškovi i povećava energetska sigurnost. Nekoliko je njihovih prednosti.

Ponajprije je tu pravednija raspodjela energije jer one omogućavaju građanima da zajedno investiraju u sunčane elektrane i dijele proizvedenu energiju, čime se smanjuje ovisnost o centraliziranim opskrbljivačima i mrežnim troškovima.

Tu je i lokalna energetska neovisnost jer, umjesto da svaki pojedinac samostalno snosi teret promjena u Zakonu, energetske

zajednice omogućuju kolektivnu otpornost na promjene u regulativi i na energetskom tržištu.

Konačno, tu je i jednostavniji pravni okvir. Naime, ukidanje nejasne definicije ZOE-a kao energetske djelatnosti i uvođenje registra čini proces osnivanja energetske zajednice transparentnijim i administrativno jednostavnijim. To znači da će građani lakše moći osnivati i upravljati svojim zajednicama.

NOVI MODELI ZA NOVU ENERGETSKU BUDUĆNOST

Iako predložene izmjene Zakona donose određene izazove, one ujedno potiču građane i lokalne zajednice da traže inovativna rješenja. Energetske zajednice obnovljivih izvora energije nude konkretan odgovor na novonastalu situaciju - omogućavaju građanima da proizvode i dijele energiju na način koji snižava troškove i povećava njihovu energetske neovisnost.

Uz sve veći pad cijena solarne opreme i rastuću svijest o važnosti lokalne energetske neovisnosti, budućnost obnovljivih izvora u Hrvatskoj i dalje ostaje svijetla. Građani sada imaju priliku ne samo prilagoditi se novim pravilima, već i iskoristiti ih za stvaranje održivijeg, pravednijeg i otpornijeg energetskog sustava.

Koji od tih pogleda ćete vi izabrati, isključivo ovisi o vama... ■